

NMT**Bøker**

General Böhmes valg

Anmeldt av Museumslektor Ivar Kraglund

Leif Leifland:

**General Böhmes val
Sverige och det nazistiska
Tyskland våren 1945
Norstedt förlag
1992**

De siste måneder av den annen verdenskrig i Europa viste seg å inneholde adskillige usikkerhetsmomenter. Utviklingen på kontinentet var preget av de rent militære operasjoner, men de tyske styrkene i Norge var forholdsvis uberørte av krigføringen lenger sør. Det var selvsagt liten tvil om det endelige utfall, men desto større usikkerhet om **hvordan** det hele skulle slutte.

Foreliggende bok tar for seg Sveriges rolle i disse kritiske siste måneder. Det er ikke en uttømmende studie av

svensk utenrikspolitikk, men snarere en drøfting av tre ulike, men sammenhengende saksområder. Forfatteren, Leif Leifland har inngående kjennskap til stoffet gjennom sine mer enn 40 år i svensk utenrikstjeneste, blant annet som ambassadør i London. På denne bakgrunn er det med spesiell interesse man tar for seg boken, og man blir ikke skuffet.

Fremstillingen er altså delt i tre i og for seg uavhengige avsnitt. Det første omhandler noen av de «følere» som ble kanalisert fra enkelte tyske krefter via Stockholm, til de allierte. Vi snakker hele tiden om 1945, og selv om vi nå sitter med historiens fasit er det vanskelig å helt fatte realismen i de forslag som her blir omtalt. Det var særlig kretsen rundt Ribbentrop som ønsket kontakt med vestmaktene. Tid-

ligere har det vært ofret adskillig omtale til Himmlers ulike fremstøt. At også utenriksministeren var aktiv på banen er litt mindre kjent. Leifland mener det slett ikke var tilfeldig at Stockholm ble valgt som kanal for slike fremstøt. Det er vanskelig å være uenig i en slik vurdering. Gjennom hele krigen hadde den svenske hovedstaden vært et eldorado for etterretnings-virksomhet og beslektet aktivitet.

Ribbentrops tre utsendinger var Dr. Fritz Hesse, sendemannen Karl Schnurre og Dr. Bruno Peter Kleist. Hesse ankom i slutten av februar 1945, de to andre ca. en måned senere. Tidspunktet var ikke det rette til å stille tyske krav og forsøkene ble da også resultatløse. Det vil likevel ikke si at de i vår sammenheng er uten interesse. Leifland har gravd frem atskillige detaljer som bidrar til økt kunnskap om disse parenteser. Det tyske argument var i hovedsak rettet mot vestmaktene: Disse kunne umulig ha noen interesse av å drive Tyskland i armene på Sovjetsamveldet? For svenskene var det hele et meget delikat politisk spill. De allierte så med delvis sterk mistro på Sveriges nøytralitet, og selv om krigen gikk mot en åpenbar slutt var det grenser for hva som kunne godtas.

Bokens neste avsnitt bærer også bokens tittel. I norsk perspektiv er det vel også det mest interessante. Hvilke planer hadde de allierte for frigjøringen av Norge, og i denne sammenheng, hvilken hjelp ble det kalkulert med fra Sverige? Det har vært kjent at det ble stilt tildels strenge krav til Sverige for å bli akseptert i «det gode selskap». Nøytralitet var intet honnørord i denne sammenheng. Spesielt Churchill hadde ved flere anledninger uttrykt stor misnøye med Sverige. Ved en anledning var det snakk om svensk

KOPPERNÆS

- Skruer
- Verktøy
- Brannutstyr
- Redningsutstyr
- Verneutstyr
- Løfteutstyr
- Transportutstyr

071-44 400

BREIVIKA, INDUSTRIVEG 4
6018 ÅLESUND
TELEX: 42 608 KOPAS N – FAX: (071) 44 604

assistanse til alliert opprensning i Norge. Churchill sa da: «...There would be more point in the Allied Armies cleaning up Sweden...» Leifland mener at Churchill rett og slett hadde svenskene i vrangstrupen.

30. april sa den svenske regjeringen ja til stabsdrøftinger med de allierte (USA og Storbritannia) med tanke på den forestående frigjøringen av Norge. Dette var i og for seg et meget oppsiktsvekkende brudd med den nøytralitet som lenge var hevdet. Leifland drøftet standpunktet og han mener det er grunn til å anta at Sovjet ikke var inkludert i slike planer. Likeledes skal ikke nordmennene ha blitt informert. Dette bringer også frem noen av de divergenser som kom frem i denne fasen mellom de foran nevnte makter og den norske regjering. (Se også NMT 2/92 om denne saken.)

Blant de mengder av detaljer Leifland drøfter er også det besøk tyskeren Duckwitz hadde i Stockholm i slutten av april. Han hadde da en samtale med Per Albin Hansson. Samtalen var trolig av relativt triviell karakter, men den fikk betydning da Duckwitz, trolig velberegnet, dramatiserte den for sine oppdragsgiver Werner Best, som så benyttet opplysningene bl.a. i samtaler med Terboven. Det inntrykk som ble forsøkt skapt var at Sverige aktivt ville gripe inn dersom tyskerne gjorde motstand i Danmark og Norge. Da Best 3. mai også befordre den angivelige svenske holdningen til Dönitz legger han enda litt på. Tysk motstand i Danmark ville automatisk utløse svenske militære aksjoner. Dette var et betydelig stykke vekk fra den holdning Hansson virkelig hadde gitt uttrykk for, nemlig at Sverige ikke likegyldig kunne betrakte en ødeleggelse av nabolandene gjennom meningsløse kamper. Den svenske spådom var ellers at tyskerne nok ville gi seg i Norge uten kamp. I ettertid er det selvsagt lett å si at standpunktet var rett. Det skisseres likevel i Leiflands bok adskillige momenter som kunne tyde på en annerledes løsning.

Bokens siste del omhandler forhold omkring Hamburgs kapitulasjon. Leifland søker her å påvise Wallenbergens rolle i denne prosessen. Resonnementene er interessante uten at de skal gjentas her. I denne forbindelse polemiserer Leifland med den ekstremt kritiske skildring av Wallenberg som nederlenderne Aalders og Wiebes ga i 1989. Han finner lite

NMT nr. 5/92

støtte i egne erfaringer til det bilde som der ble tegnet.

Leiflands bok er en studie som mer tar sikte på å tette hull enn å veve et helt teppe. Likevel bidrar den til at det historiske lappeteppet blir noe tettere på enkelte punkter. Skildringene er veldokumenterte, bl.a. ved et godt noteapparat. Det har ikke vært mulig å gå notene etter i sømmene for under-tegnede, men det virker særdeles solid. Det er ikke her anledning til å trekke frem alle de detaljer som forfatteren med stor kyndighet legger frem.

Det som nok har vært den største glede har vært å følge med på Leiflands personlige drøftinger av disse forskjellige detaljer. Dersom man søker et helhetlig bilde av svenske utenrikspolitikk gjennom krigsårene henvises til Carl-grens bok fra 1973. Årets bok gir imidlertid en mengde tilleggsinformasjon som ikke uten videre har vært kjent tidligere. Den fortjener å bli lest av alle som vil mene noe om denne fasen av vår felles historie.

□

ABONNER
PÅ

 **NORSK
MILITÆRT
TIDSSKRIFT**

22 sengeplasser — farge-TV på rommene.

Kafé,

med god mat,
dans og hygge.

Vi tar imot selskaper, møter og kurs. Alle rettigheter.

Borgstua på Austrått åpen hver dag for servering.

Velkommen

Turid og Ingvald